ОГЛЯД РЕЗУЛЬТАТІВ ОПИТУВАННЯ ANTI-LIMBO

СИТУАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

у Бельгії.

осінь 2025 року

Опитування заповнили 50 українських підлітків, які проживають у Бельгії. Вік респондентів: 66,7% — молодші 15 років, 9,5% — 15–18 років, 23,8% — старші 18 років. Гендерний розподіл: 66,7% — дівчата, 31,0% — хлопці, 2,4% — відмовилися відповідати.

Рівень залучення до освіти надзвичайно високий. **95,2%** навчаються в місцевих бельгійських освітніх закладах, що свідчить про сильну інтеграцію в систему освіти. Дуже невелика частка навчається онлайн в Україні (2,4%) або використовує гібридну модель, поєднуючи бельгійську та українську системи (2,4%). Важливо, що **0%** не навчаються взагалі. Це означає, що кожен учасник пов'язаний з певною структурованою освітньою системою, а школи залишаються ключовим середовищем належності, мовного розвитку та щоденного життя.

Половина підлітків описують свій зв'язок із людьми в Бельгії як нейтральний (50,0%) — не негативний, але ще не близький і не емоційно глибокий. Понад третина відчувають слабкий зв'язок (35,7%), що може свідчити про мовні бар'єри, культурну незнайомість або емоційне виснаження. Лише невелика частка (14,3%) відчуває сильний зв'язок, що вказує на повільну, але поступову інтеграцію. Разом ці показники демонструють **перехідний соціальний етап**: підлітки беруть участь у житті суспільства, але глибоке відчуття належності лише формується.

Більшість підлітків почали формувати невколо соціальне коло: **61,9%** мають кількох друзів серед місцевих. **11,9%** зазначають, що мають багато друзів, що свідчить про успішну інтеграцію частини молоді. Водночас **16,7%** ще не мають місцевих друзів, що вказує на емоційні чи мовні бар'єри. Крім того, **9,5%** наразі не зацікавлені у формуванні дружніх стосунків, що може свідчити про замкненість, невизначеність або бажання залишатися в знайомому середовищі. Ці тенденції показують спільноту, яка повільно вкорінюється, але з наявними вразливими групами.

Українські підлітки підтримують **гібридний соціальний світ**. Найбільша група — **61,9%** — каже, що їхні найближчі друзі залишаються в Україні, що свідчить про сильний емоційний зв'язок через кордони. **38,1%** мають бельгійських друзів, і стільки ж (**38,1%**) покладаються на онлайн-дружбу, яка часто здається простішою та безпечнішою під час інтеграції. Менша частка (**11,9%**) має місцевих друзів українського походження, тоді як **7,1%** зазначають, що друзів майже не мають. Дружні зв'язки охоплюють фізичні відстані, цифрові простори та різні культурні спільноти.

Для багатьох підлітків «дім» визначається стосунками, а не географією. **40,5%** кажуть, що саме сім'я — часто матері — допомагає їм почуватися «вдома». **23,8%** називають

друзів, **21,4%** — зв’язок з українською культурою (мовою, телебаченням, традиціями). **16,7%** покладаються на хобі, музику, спорт, ігри або природу. Менша частка (**7,1%**) згадує українську їжу. Близько **11,9%** кажуть, що ніщо не допомагає або вони не знають, що саме — це відображає труднощі у формуванні відчуття належності. Загалом емоційний комфорт походить із сім’ї, знайомості та безперервності.

Бажання повернутися залишається сильним: **38,1%** уявляють себе в Україні протягом наступних п’яти років, часто пов’язуючи це з надією на безпеку та відновлення. **21,4%** очікують залишитися в Бельгії, тоді як **16,7%** бачать своє майбутнє в іншій країні Європи, приваблені стабільністю та можливостями. Майже **19,0%** відчувають невизначеність, що відображає непередбачуваність вимушеної міграції та підліткового віку. Менша частка планує переїхати до зовсім іншої країни. Очікування різні — поєднання туги, адаптації та невпевненості.

Найпоширенішим інтересом є спорт (**50,0%**). **42,9%** люблять ігри, **40,5%** — музику, що свідчить про важливу роль фізичної активності та цифрової чи творчої самовираженості в емоційній регуляції. **28,6%** цікавляться творчістю — малюванням чи дизайном. Менші групи обирають читання/навчання, природу, тварин або проведення часу з друзями. Їхні інтереси демонструють широкий баланс активних, соціальних та відновлювальних занять.

Ігри є регулярною частиною життя більшості українських підлітків у Бельгії. Найбільша група — **28,6%** — грають щодня, роблячи ігри одним із найстабільніших видів дозвілля та засобів подолання стресу. **26,2%** грають час від часу, **21,4%** — рідко, **11,9%** — кілька разів на тиждень, а ще **11,9%** взагалі не грають. Це показує, що хоча щоденна гра досить поширена, рівень залученості значно різниться залежно від інтересів, розкладу та емоційних потреб.

Українські підлітки в Бельгії тяжіють до ігор, які підтримують **соціальну взаємодію, дослідження та змістовну участь**. Найбільш популярною категорією є соціальні або інтерактивні ігри (**23,8%**), що відображає сильну потребу у зв’язку та співпраці. Далі йдуть пригодницькі та сюжетні ігри (по **14,3%** кожна), що показує важливість історій та занурення. Стратегічні та рольові ігри становлять приблизно **11,9%** кожна, демонструючи інтерес до планування, прийняття рішень та дослідження ідентичності. Менші, але все ще помітні групи надають перевагу логічним/пазлам або симуляторам життя (приблизно **4,8%** кожна). Загалом уподобання показують, що підлітки обирають ігри, які дозволяють **спілкуватися, творити, уявляти та мислити**, відображаючи потреби у належності, автономії та самореалізації.

Категорія	**Відсоток**
Соціальні / інтерактивні	23,8%
Пригодницькі	14,3%
Сюжетні	14,3%
Стратегічні	11,9%
Рольові	11,9%
Головоломки / логічні	4,8%
Симулятори / життя	4,8%

Коли українські підлітки описують, що робить гру по-справжньому захопливою, вони наголошують на емоціях, зв’язку та викликах.

Найважливішим фактором є сюжет — його цінують приблизно 23,8% опитаних. Вони шукають ігри з глибокими сенсами, емоційною наповненістю або прихованими повідомленнями, що дозволяють повністю зануритися в гру. Близько 19,0% надають перевагу соціальним іграм, пояснюючи, що найкраще грається з друзями — онлайн або наживо. Ще 16,7% надають значення стратегії або інтелектуальній складовій, шукаючи ментальні виклики та почуття майстерності.

Близько 10% звертають увагу на ігрову механіку, поступ у грі та якість інтерфейсу, що свідчить про важливість плавного геймплею та зрозумілої структури. Невеликі, але помітні групи цінують дослідження нових просторів або новизну (близько 7%), а також візуальну привабливість чи графіку (також близько 7%). Приблизно 12% не впевнені, що саме робить гру цікавою для них.

У підсумку, підлітки віддають перевагу іграм, які дають емоційний зв'язок, глибину, інтелектуальне стимулювання та емоційну наповненість — це відображає їхнє бажання мати змістовний досвід як у цифровому, так і в реальному світі.

Українські підлітки найчастіше цінують дружбу та доброту — по 28,6% респондентів обрали ці якості. Також важливими є чесність, свобода і справедливість (по 19,0%), а також повага, відповідальність і почуття гумору (по 16,7%).

У підсумку, підлітки найбільше цінують тепло, довіру, справедливість і надійність у людях навколо них.

Коли українські підлітки думають про те, що вони хотіли б, щоб бельгійці зрозуміли про українців, найбільш поширене повідомлення стосується ідентичності.

Найчастіше (23,8%) підлітки підкреслюють, що українці — не росіяни. Це важливе емоційне розмежування у контексті війни та вимушеного переселення.

Ще 19,0% хочуть, щоб бельгійці цінували багатство української культури — традиції, мову, національний характер.

Сила та стійкість — ще одна важлива тема: 16,7% згадують хоробрість і витривалість українців.

Близько 14,3% хочуть донести, що українці — добрі, щирі, відкриті люди. Ще 11,9% згадують про труднощі, спричинені війною. 9,5% говорять про стереотипи чи упередження, ще 9,5% підкреслюють, що українці — такі ж європейці, як і всі інші. Невеликі групи згадують українську кухню чи спосіб життя (4,8%), або не мають чіткої відповіді (7,1%).

Загалом, ці відповіді свідчать про сильне бажання бути визнаними, отримати повагу і коректне розуміння. Підлітки хочуть, щоб їх бачили не лише як новоприбулих, а як особистостей із гордою ідентичністю, багатою культурою і досвідом, сформованим надзвичайними викликами.

Найбільше українським підліткам у Бельгії подобається ввічлива, спокійна і поважна соціальна атмосфера — її відзначили близько 31%. Безпека і стабільність — важливі для 23,8%. Природа, парки та чисті громадські місця — для 19%. Також згадуються їжа, культура та свобода. 16,7% кажуть, що нічого конкретного для себе не відкрили. Це свідчить, що повсякденне життя в Бельгії — особливо його спокій і порядок — має великий вплив.

Найсильнішим джерелом підтримки є родина, яка допомагає залишатися позитивними 33,3% підлітків. 28,6% покладаються на друзів. Музика важлива для 16,7%, спорт і фізична активність — для 14,3%. 11,9% покладаються на власну силу волі. Але 14,3% кажуть, що їм нічого не допомагає або не знають, що допомагає — це показує емоційне напруження, яке переживають багато переселених підлітків.

Коли їм потрібна порада або емоційна підтримка, більшість українських підлітків у Бельгії звертається до сім'ї — 66,7% назвали батьків або родичів. 54,8%

покладаються на друзів. 14,3% — на онлайн-спільноти. Тільки 9,5% звертаються до психологів, соціальних працівників або інших фахівців. Близько 7,1% сказали, що не мають до кого звернутися — це вразлива група, яка потребує додаткової підтримки.

Уявляючи гру, яка могла б допомогти підліткам почуватися впевненіше та ближче один до одного, найбільша частка — 26,2% — хоче мультиплеєрну гру або таку, що передбачає спілкування, співпрацю і зменшує відчуття самотності. 16,7% хочуть творчих елементів: будівництво, налаштування, створення власного світу. 14,3% вважають важливим підтримуючий або змістовний сюжет. Менші групи згадують командну роботу, стратегію або змагання. Майже 30% не мають конкретних ідей. У цілому, вони уявляють гру, яка є соціальною, надихає на надію і заохочує до творчості — гру, що створює зв'язки, а не ізоляцію.

Повідомлення, які підлітки хочуть передати одноліткам, наповнені надією:

33,3% радять не здаватися та вірити, що все стане краще. 23,8% наголошують, що ніхто не є самотнім. 21,4% підкреслюють силу та витривалість. 16,7% — впевненість у собі. Менші групи закликають до доброти чи гордості за Україну. Близько 19% не впевнені. У сукупності підлітки демонструють тепло, солідарність та емоційну мужність.

ВИСНОВОК

Українські підлітки в Бельгії проходять через складне поєднання емоційних, соціальних та культурних викликів. Хоча багато хто навчається у школах і починає формувати місцеві дружні зв'язки, їхні найсильніші емоційні прив'язки залишаються з родиною та вже сформованими соціальними колами в Україні. Ігри, спорт, музика та творчість служать як механізмами подолання труднощів, так і джерелами радості. Їхні цінності зосереджені на доброті, чесності та емоційному теплі. Вони висловлюють сильне бажання бути зрозумілими — не як жертви чи чужинці, а як особистості з багатою ідентичністю, стійкістю та мріями на майбутнє.

Порівнюючи результати опитування з поглядами молодіжних працівників, можна побачити підтвердження багатьох спостережень. Молодіжні працівники описують українських підлітків як ввічливих, уважних та емоційно складних. Більшість перебуває в «нейтральній зоні» у соціальному сенсі — вони беруть участь, але ще не повністю інтегровані в колектив однолітків. Родина, особливо мами, залишаються головною емоційною опорою, а нові дружні зв'язки формуються повільно.

Молодіжні працівники зазначають, що цифрові й віддалені стосунки дають відчуття безпеки та емоційної тяглості. Емоційна інтеграція відбувається поступово. Підлітки часто відтворюють елементи своєї культури, щоб зберегти емоційну стабільність — музику, їжу, традиції. Як і показує опитування, працівники відзначають високу стійкість, але й велику невизначеність: багато хто не впевнений у майбутньому, розриваючись між надією повернутися в Україну та адаптацією до життя в Бельгії.

У підсумку, молодіжні працівники підкреслюють потребу в емпатії, емоційній підтримці, культурно чутливих програмах і безпечному, творчому середовищі, де підлітки можуть виражати себе та встановлювати зв'язки на власних умовах.

***Це опитування є частиною проєкту AntiLimbo. Проєкт малого партнерства KA2 «AntiLimbo» реалізується Grem, Латвія, у співпраці з MoreMosaic, Швеція, та Bessonova Outdoor Immersion School, Бельгія, у межах програми Erasmus+. Метою проєкту є посилення відчуття належності серед молодих українських біженців у Бельгії, Латвії та Швеції, налагодження зв'язків з Європейським Союзом і його культурною спадщиною. Через ігрові методи та цифрові інструменти ми прагнемо підвищити обізнаність про європейську культурну історію та цінності, сприяючи**

глибшому усвідомленню ідентичності у новому середовищі та європейському суспільстві. Номер проєкту: 2024-3-LV02-KA210-YOU-000269071. Молоді люди віком до 18 років заповнювали анкету за згодою та під наглядом вчителів або молодіжних працівників.

Застереження: Погляди та думки, викладені в цьому документі, належать лише авторам і не обов'язково відображають позицію Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти і культури (EACEA). Європейський Союз і EACEA не несуть відповідальності за ці думки.

Проєкт фінансується Європейським Союзом.